

**ІНСТИТУТ ЗАКОРДОННОЇ СЛУЖБИ США:
ІСТОРИЧНА РЕТРОСПЕКТИВА**

Тетяна КЛИНИНА,

Національний авіаційний університет
Київ (Україна); tklynina@gmail.com**US FOREIGN SERVICE INSTITUTE:
HISTORICAL RETROSPECTIVE**

Tetiana KLYNINA,

National aviation university, Kyiv, Ukraine
RESEARCHER ID U-5858-2018;
ORCID ID 0000-0002-0334-9852

Клынина Татьяна. Институт заграничной службы США: историческая ретроспектива. Цель исследования. В статье проанализирована история становления научного центра при Государственном департаменте США, который занимается подготовкой профессионалов на дипломатическом поприще. **Методы исследования.** Используются общенаучные методы исследования. В основе статьи лежит принцип историзма. Базовыми для исследования стали методы анализа и синтеза, а также проблемно-хронологический метод, который позволил показать развитие института заграничной службы в хронологической последовательности. **Научная новизна.** Были детализированы этапы становления института, что позволило структурировать информацию о его деятельности с периода его возникновения и до сегодняшнего дня. **Выводы.** Сегодня институт является краеугольным камнем в карьере офицеров дипломатической службы Америки, а также тысяч правительственных чиновников из всех слоев общества, чья работа требует экспертизы по иностранным делам. Сегодняшняя миссия института заключается в проведении дипломатического обучения мирового уровня и предоставлении возможностей для профессионального роста в течении всей карьеры дипломата, чтобы добиться успеха на мировой арене в вопросе продвижения внешней политики США от имени американского народа. За более чем семидесятилетнюю историю институт не только не прекратил своего существования, но и модернизировался в сфере подготовки дипломатов в условиях современных международных реалий.

Ключевые слова: Институт заграничной службы, США, Государственный департамент, Закон об иностранной службе, Джордж Шульц.

Постановка проблеми. Сучасна система освіти Сполучених Штатів Америки (та й загалом переважно будь-якої країни світу) має досить широкий перелік спеціальностей для становлення людини як фахівця. Щорічно тисячі американських випускників роблять вибір на користь дипломатичної служби, бажаючи бути дотичними до розповсюдження та встановлення в усьому світі демократії за американським зразком. Безумовно, топові й не тільки американські вищі здатні забезпечити високий попит на цей напрям і надати ґрунтовні знання, але чи достатні вони для реалізації цілей і завдань зовнішньої політики держави, для захисту її прав та інтересів, її установ і громадян як в середині країни, так і за кордоном? Чи можуть вони надати можливість навчання протягом всієї кар'єри дипломата, враховуючи постійно виникаючі нові ризики на міжнародній арені? Навряд. Адже реалізація цих завдань вимагає від кожного дипломата високого професіоналізму, патріотизму, самовіддачі, розуміння ситуації “зсередини”, а не лише зі сторінок підручників. Саме з цією метою державні інституції, яким законодавчо надано право на формування та реалізацію зовнішньої політики держави, створюють на власній базі дипломатичні інститути, академії, офіси (в залежності від країни ці структури мають різні назви), які є вагомими ланками в професійному ланцюгу “випускник-міжнародник – фахівець із закордонних справ”.

Одним з яскравих та вдалих прикладів у цьому питанні є досвід Сполучених Штатів Америки, які в

умовах політичної та економічної кризи та поширення суспільної світової думки про “занепад Америки”, змогли запустити процес переформатування дипломатичної служби, зробили декілька вдалих кроків в обраному напрямку, причому не останню роль в цьому процесі зіграв Інститут закордонної служби.

Аналіз останніх досліджень. Сучасна історична наука має невеликий науковий доробок щодо діяльності Інституту закордонної служби США. Не дивлячись на свою майже столітню історію (підґрунтя Інституту було закладено ще у 1920-ті роки), ця інституція не стала об'єктом спеціальних досліджень і “загубилася” серед переважної уваги науковців, приділено зовнішній політиці США, хоча, без сумнівно, було б доречним зосередити увагу на “знаннях та професійності” тих дипломатів, які цю політику здійснюють. Витоки становлення Інституту фрагментарно описані в роботі одного з найвідоміших дослідників діяльності Державного департаменту США – Елмера Плішке¹. Певні відомості щодо діяльності Інституту можна отримати з мемуарів одного з директорів ІЗС Брендона Гроува, який у своїй біографічній книзі згадує свої розчарування щодо неможливості переконати колег з Державного департаменту у користі навчання та супротиву, який він відчув у Державному департаменті, коли з посади його очільника пішов Дж. Шульц². Щодо сучасного стану Інституту інформативною є стаття колишнього посла США Нэнсі МакЕлдоуні, директорки Інституту з 2013 року, яка у своїй статті називає Інститут “двигуном амери-

¹ Plischke E. U.S. Department of State: A Reference History, Greenwood, 1999, 806 p. [in English].

² Grove B. Behind Embassy Walls: The Life and Times of an American Diplomat, Missouri: University of Missouri, 2005, 333 p. [in English].

канської дипломатії” та надає опис трансформаціям, які відбувалися в Інституті в XXI столітті³.

Мета статті. Дослідити витоки становлення Інституту закордонної служби та прослідкувати аналітичні напрямки діяльності, завдяки яким сьогоднішня інституція не втратила своєї ролі та актуальності в питанні професіоналізму дипломатичної служби США.

Виклад основного матеріалу. Інститут закордонної служби (англійською має абревіатуру – FSI (Foreign Service Institute)) вперше був запропонований як інститут підготовки випускників на рівні вищої кваліфікації для працівників Державного департаменту та інших працівників зі служби закордонних справ. У 1946 році тодішній президент США Г. Трумен підписав закон, який дозволив Державному секретарю Джорджу Маршаллу створити інститут 13 березня 1947 р. Перша будівля Інституту закордонної служби (далі – ІЗС) була розташована у Вашингтоні в районі “Foggy Bottom” (у перекладі з англійської означає “Туманне дно”; часто жартуючи так називають і Державний департамент США який розташований в цьому районі). Згодом ця будівля була зруйнована аби звільнити місце для будівництва нового штабу Державного департаменту, а сам ІЗС був переміщений до штату Вірджинія, де і перебував до 1993 року допоки не перебрався до свого теперішнього будинку в Національному навчальному центрі ім. Шульда в тому ж самому штаті⁴.

Як зазначалося, 13 березня 1947 р. Державний секретар Джордж Маршалл видав постанову про офіційне створення Інституту закордонної служби відповідно до прийнятого Закону про іноземну службу, прийнятого у 1946 році⁵, прийняттю якого, в свою чергу, передували заклики до створення постійної школи для всебічної підготовки працівників Державного департаменту. Як вказувалося в законі від 1946 року: “Буде створений Інститут закордонної служби, який здійснюватиме початкове навчання офіцерів та службовців та здійснюватиме підвищення кваліфікації протягом усієї кар’єри кожного члена служби. Планується, що директор Інституту отримуватиме зарплату помічника секретаря. Буде докладено всіх зусиль, щоб залучити до персоналу найкращих науковців, яких зможуть запропонувати університети країни. У своєму вищому ешелоні школа буде колективом кадрів або центром вищих навчальних закладів”⁶.

Однак не можна стверджувати, що ІЗС виник самостійно. Власне, він мав три попередники до того, як став повноцінним навчальним центром для дипломатичної служби США. Формальне навчання для американських дипломатів почалося зі створення Консульської школи у 1907 році, яка згодом трансформувалася у Вільсонську дипломатичну школу у 1909 році, першу у штаті професійний навчальний заклад⁷. Навчальна програма школи

були не складною і як жартували журналісти на сторінках газети “The New York Times”, що “чоловікам, які хочуть бути послами, треба всього на всього слухати лекції та виглядати щасливими”⁸.

У 1924 році Конгрес США приймає Закон про зовнішню службу відомий також як Закон Роджера, яким передбачалося створення не лише сучасної на той час іноземної служби, а й школи для підготовки іноземних служб. 7 червня 1924 р. президент США Калвін Кулідж видав виконавчий наказ 4022, яким засновувалася ця установа для підготовки новоспечених офіцерів закордонної служби⁹. Цей наказ також прописував роль іспитів і вказував на яких питаннях треба зосередити увагу під час екзаменування (зокрема це було: знання іноземної мови, окрім англійської, американська історія, географія, промислові та комерційні ресурси, історія Європи, Латинської Америки та Далекого сходу тощо)¹⁰.

Однак школа іноземної служби не провела жодної професійної підготовки, ймовірно, за умови, що абітурієнти вже розмовляли потрібними мовами та були в змозі опанувати самостійно необхідні навички роботи. У 1931 році школа іноземної служби отримала назву школи підготовки офіцерів закордонної служби, і її місія була розширена з метою навчити персонал консульській та комерційній роботі після їх дворічної випробувальної поїздки за кордон. До 1941 року близько 55 працівників пройшли спеціальну підготовку в цій школі з вивчення арабської, китайської, японської, російської, турецької та інших мов. Однак, за кілька місяців, держава призупинила всі програми підготовки закордонних служб на час Другої світової війни¹¹.

Після закінчення Другої світової війни постало питання про заснування повноцінного інституту, здатного забезпечити ефективну підготовку американським дипломатам в умовах насуваючої холодної війни. Як зазначає дослідник історії функціонування Державного департаменту Е. Плішке, “до 1949 року інститут надав широкий вибір предметів та проектів для навчання (загалом майже 60), переважна частина яких стосувалася питань управління та адміністрування”¹². Зосередження саме на цій галузі знань певно свідчило про наявність великих прогалин в цій сфері.

Однак яким би масштабним не був цей навчальний план, він не послабив відчуття занепокоєності у політичного істеблішменту Америки щодо непідготовленості американської дипломатії часів холодної війни. На цьому аспекті згодом наголошував і Державний секретар Джон Фостер Даллес, який у 1954 році скликав громадський комітет з персоналу під керівництвом президента Браунівського університету Генрі Рістона, мета якого полягала у формуванні стратегічного погляду на майбутній світ та підготовці майбутніх дипломатів для навігації по ньому¹³ “Рістонізація”, як став відомий про-

³ McEldowney N. Fast forward: US diplomacy in an untethered world, *World Affairs*, 2015, P. 82–90 [in English].

⁴ Honley S. A. The Foreign Service Institute’s History, 2017, URL: <https://www.state.gov/the-foreign-service-institutes-history> [in English].

⁵ Record of the 79th Congress (Second Session). AN ACT To improve, strengthen, and expand the Foreign Service of the United States and to consolidate and revise the laws relating to its administration, Washington, 1946, P. 999–1040, URL: <https://www.loc.gov/law/help/statutes-at-large/79th-congress/session-2/c79s2ch957.pdf> [in English].

⁶ Ibidem.

⁷ Reiser M. C. Foreign Service Institute Prepares Government Workers for Global Careers, op. cit.

⁸ Honley S. A. The Foreign Service Institute at 70: Recalling a Proud History, op. cit.

⁹ Maddox W. P. “The Foreign Service in Transition”, *Foreign Affairs*, 1947, N 25(2), P. 303 [in English].

¹⁰ Calkin H. L. Women in American foreign affairs, Department of State, 1977, 311 p. [in English].

¹¹ Maddox W. P. The Foreign Service in Transition, op. cit., P. 303.

¹² Plischke E. U.S. Department of State: Reference History, Greenwood, 1999, 806 p. [in English].

¹³ McCamy J. L., Corradini, A. “The People of the State Department and Foreign Service”, *American Political Science Review*, 1954, N 48(04), P. 1067–1082 [in English].

цес реалізації плану дії громадського комітету з персоналу, швидко набрав оберти і наприкінці 50-х років ХХ століття показав свої перші результати – кількісне збільшення працівників закордонної служби майже у двічі, до 3500 тисяч; навчальна програма стала новою і скороченою, натомість більш тривалим стало спеціалізоване навчання; навчальна програма розроблялася за параметром досвідченості: для нових працівників, осіб, які знаходяться на середині своєї кар'єри та старших службовців; робився постійний акцент на вдосконаленні мовних навичок; були відкриті курси для дружин дипломатів¹⁴ (в цей час спостерігається певне залучення жінок до дипломатичної служби, що було пов'язано з розширенням мережі консульських та дипломатичних представництв США по всьому світу, однак робота, яка покладалася на представниць жіночої статі була низькооплачуваною і відповідно завжди відчувався брак робочої сили, тому аби вирішити питання з дефіцитом кадрів на канцелярській роботі, було вирішено залучати дружин/дочок дипломатів).

Активізація діяльності ІЗС та його структурне та змістовне розростання поставила на порядок денний питання про створення додаткового інституту (зادля підтримки вже існуючого). Говорилося про необхідність створення Національної академії закордонних справ для підвищення кваліфікації. У 1961 році спеціальний комітет, створений задля вирішення цього питання, подав тодішньому Державному секретареві США Діну Раску доповідь, в якій рекомендувалося створення такої академії задля додаткової підготовки та керівництва усіма урядовими освітніми програмами з метою вирішення “тонкої динаміки демократичної стратегії”¹⁵. У 1963 році було підготовлено законодавство під таку ініціативу, але в наслідок слухань у Конгресі після засідання сенатського комітету з міжнародних зв'язків така ініціатива не була підтримана і після цього питання щодо додаткової інституції більше не піднімалося.

У 60-х роках ХХ століття американська військова присутність у В'єтнамі продовжувала зростати, а разом з нею збільшувалася і кількість представників дипломатичної служби у регіоні. До 1968 року в Державному департаменті існувало негласне правило автоматично відправляти новоспечених неодружених дипломатів (особливо тих, які не проходили військову службу) до В'єтнаму для своєї першої роботи, незалежно від того, чи просили вони про таке призначення чи ні. Це, в свою чергу, призвело до зростання попиту на в'єтнамську мову, що поставило перед ІЗС питання можливості забезпечення даного попиту. Тодішній директор ІЗС Джордж В. Аллен так коментував це завдання: “Потрібно пам'ятати, що заняття важкими мовами має бути обмежено групою 6-8 студентів; а коли маємо в даний час 165, то зрозуміло що для цього нам потрібно багато аудиторій, мовних кабінків та вчителів. На щастя, нещодавно ми привезли понад 20 додаткових в'єтнамсь-

ких вчителів із Сайгону, які були відомі своїми здібностями та вміннями”¹⁶. Таким чином був створений своєрідний в'єтнамський навчальний центр, який підтримував працівників дипломатичної служби, які потребували інтенсивного навчання для виконання своїх завдань. Серед учнів центру були і працівники Американського агентства з міжнародного розвитку і ті, які не виявили сильного задоволення щодо свого призначення до В'єтнаму, почали вивчати лише базову навчальну програму в ІЗС. Це була скорочена програма, присвячена історії, культурі та тодішньому становищу В'єтнаму¹⁷.

На початку 1970-х років з поступовим закінченням війни у В'єтнамі навчальний центр був розпущений, що викликало певне полегшення в ІЗС знявши таким чином певну напругу з викладачів та співробітників Інституту. Але залишалися інші проблеми, такі як матеріально-технічні та фінансові. Протягом 1970-х та 1980-х років Інститут переміщувався з одного місця до іншого, і умови були далекі від ідеальних. Як зазначав один з директорів ІЗС та колишній слухач курсів Б. Гроув: “Ліфти постійно ламалися, оскільки не були розраховані на такий інтенсивний рух. Будівлі були переповнені, зали були брудні, зі стінами, які потребували фарби. Меблі були старими та липкими... Не дивлячись на плачевні умови, люди, які там працювали, демонстрували неабиякий ентузіазм та енергію. В цьому заслуга і персоналу, і студентів”¹⁸.

Новий етап активності в діяльності Інституту закордонної служби пов'язаний з призначенням на посаду Державного секретаря Джорджа Шульца у 1982 році. У 1986 році професійна підготовка дипломатів набула нового вигляду, що було пов'язано з запровадженням нової навчальної програми, яка відійшла від традиційного лекційного формату, однак умови навчання залишалися незадовільними. І лише з переїздом Інституту до свого теперішнього місця розташування, як зазначав колишній директор ІЗС Брендон Гроув: “Інститут закордонної служби преобразився”¹⁹.

13 жовтня 1993 року відкрився оновлений Інститут під новою назвою - Національний навчальний центр із закордонних справ, а в травні 2002 ця навчальна інституція була перейменована на Центр імені Джорджа Шульца, Державного секретаря США 1982–1989 років, який доклав неабияких зусиль для його створення, результат яких ми бачимо й сьогодні. Жоден інший Державний секретар не був настільки прихильний до посилення підготовки дипломатів та й взагалі надання ІЗС першочергового значення в становленні професійної дипломатичної служби США. Саме завдяки його зусиллям був побудований новий теперішній заклад ІЗС у Арлінгтоні²⁰. В історії діяльності ІЗС Дж. Шульц відомий як хрещений батько цього закладу. Його заступник Джон Ч. Уайтхед неодноразово згадував, що Шульц вважав себе головним чином викладачем, незважаючи на кілька державних посад найвищого рівня і розглядав

¹⁴ Honley S.A. The Foreign Service Institute at 70: Recalling a Proud History, op. cit.

¹⁵ Ibidem.

¹⁶ Allen G. V. “The Foreign Service Institute after 20 Years. Department of State News Letter”, Nov. N 67, Washington: Bureau of Administration, 1966, P. 19–21 [in English].

¹⁷ Honley S.A. The Foreign Service Institute at 70: Recalling a Proud History, op. cit.

¹⁸ Grove B. “Behind Embassy Walls: The Life and Times of an American Diplomat”, Missouri: University of Missouri, 2005, 333 p. [in English].

¹⁹ Taylor L. “More than a move”, *Foreign Service Journal*, 1993, N 10, P. 34–36 [in English].

²⁰ Official site of Association for diplomatic studying and training. The Battle to Create the Foreign Service Institute, 2016, URL: <https://adst.org/2016/05/the-battle-to-create-the-foreign-service-institute/#.Wg8SeVWnHcs> [in English].

оновлений варіант ІЗС як свою спадщину для Державного департаменту. Коли Джордж Шульц вперше представив Конгресу концепцію нового навчального центру, він вирішив, що назва – Інститут закордонної служби – звучить занадто вузько, обмежено. Він хотів підкреслити, що новий заклад призначений не лише для закордонної служби і Державного департаменту, а швидше, щоб він обслуговував усі органи виконавчої влади. Він вважав, що такий підхід отримає підтримку з боку Комітету з питань бюджету та асигнувань. З цієї причини виникла назва “Національний навчальний центр із закордонних справ”²¹. Однак і досі його продовжують називати Інститутом закордонної служби.

Сьогоднішній Інститут є анклавом безліччю курсів, що торкаються багатьох питань, які є невід’ємними для кар’єри в дипломатичній службі. Інститут пропонує понад 800 курсів, майже 300 з яких доступні через платформи дистанційного навчання. Курси тривають від одного дня до двох років і охоплюють не лише теми дипломатії, технологій чи антикризового управління, а й включають “пропрацювання уроків”, отриманих із минулих дипломатичних практик²². За останніми даними Державного департаменту, у закладі навчання щодня проходять від 1500 до 2000 студентів, які беруть участь у аудиторних лекціях, дискусіях та семінарах, бібліотечних дослідженнях та вивченні мови (наразі там викладається близько 70 мов)²³. Поєднання курсів безпосередньо на території Інституту та дистанційного навчання приносить загальну кількість щорічних відвідувачів до 170 000 чоловік²⁴.

Висновки. Сьогоднішній Інститут закордонної служби США різко відрізняється від його первинного стану як за цілями, так і за змістом програм підготовки. Зміни стосуються також місця розташування та його початкової форми: тодішній Інститут міг запропонувати своїм слухачам вивчення 13 іноземних мов і близько десятка інших професійних та технологічних курсів. Однак поступово, протягом останніх сімдесяти років змінювалася, так би мовити, методологічна і сутнісна наповнюваність навчального процесу, що було пов’язано з постійно зростаючою кількістю працівників на дипломатичній службі, а також необхідністю вдосконалення рівня підготовки таких співробітників через постійні глобальні зміни на світовій арені, які вимагали нових навичок та знань у здійсненні практичної ефективної дипломатії. Оригінальні навчальні підрозділи, застосування прикладних інформаційних технологій, можливість навчання на 70 різних мовах світу, біля тисячі професійних курсів, платформ для дистанційного навчання і не тільки є сьогоdnішніми реаліями Інституту закордонної служби США. Новочасна місія Інституту полягає в проведенні дипломатичного навчання світового рівня та наданні можливостей для професійного зростання протягом усієї кар’єри дипломата, аби досягти успіху на світовій арені в питанні просування зовнішньої політики США від імені американського народу. Однак зважаючи на шлях Інституту, здоланий впродовж

більш ніж сімдесяти років, гасло його діяльності залишається незмінним – служити тим, хто служить Америці, у всьому світі.

Klynyina Tetiana. United States Foreign Service Institute: A Historical Retrospective. Purpose of the study. The article analyzes the history of the formation of a scientific center at the US Department of State, which is engaged in the training of professionals in the diplomatic field. **Research Methods.** General scientific research methods are used. The article is based on the principle of historicism. The research and synthesis methods, as well as the problem-chronological method, which made it possible to show the development of the institute of foreign service in chronological sequence, became the base for the study. This helped preserve historical continuity, present a unified picture and consider qualitative changes in the issue of the development Foreign Service Institute. **Scientific novelty.** The stages of the establishment of the institute were detailed, which made it possible to structure the information about its activities from the period of its inception to the present day. The substantive and structural elements of the development of the institution of foreign service were identified and their evolution in accordance with the political realities on the world stage was shown. **Findings.** Today, the institute is the cornerstone of the career of American diplomatic officers, as well as thousands of government officials from all walks of life whose work requires expertise in foreign affairs. gradually over the last seven decades, the methodological and not only the content of the educational process has changed, which was due to the ever-increasing number of employees in the diplomatic service, but also the need to improve the training of such employees due to constant global changes on the world stage. New skills and knowledge is realized in the implementation of practical effective diplomacy. Today's mission of the institute is to conduct world-class diplomatic training and provide opportunities for professional growth throughout the career of a diplomat in order to achieve success on the world stage in the matter of promoting US foreign policy on behalf of the American people. For more than seventy years of history, the institute has not only not ceased to exist, but has also modernized in the preparation of diplomats to modern international realities.

Key words: Foreign Service Institute, USA, State Department, Foreign Service Act, George Schulz.

Klynyina Tetiana – кандидат історичних наук, доцент кафедри історії та документознавства Національного авіаційного університету. Сфера наукових інтересів: історія США, міжнародні відносини, дипломатична служба, інформаційні війни, зовнішня політика Америки, дипломатичні архіви. Автор 50 наукових статей у фахових журналах та міжнародних виданнях.

Klynyina Tetiana – Candidate of Historical Sciences, Associate Professor of the Department of History and Documentation of the National Aviation University. Research interests: US history, international relations, diplomatic service, information wars, American foreign policy, diplomatic archives. Author of 50 scientific articles in professional journals and international publications.

Received: 03.05.2020

Advance Access Published: June, 2020

© T. Klynyina, 2020

²¹ Ibidem.

²² Official site U.S. Department of State, Our mission, URL: <https://www.state.gov/bureaus-offices/under-secretary-for-management/foreign-service-institute/> [in English].

²³ McEldowney N. “Fast forward: US diplomacy in an untethered world”, *World Affairs*, 2015, P. 82–90 [in English].

²⁴ Reiser M. C. “Foreign Service Institute Prepares Government Workers for Global Careers”, *The Washington Diplomat*, on May 5, 2017, URL: https://www.washdiplomat.com/index.php?option=com_content&id=15351:foreign-service-institute-prepares-government-workers-for-global-careers&Itemid=428 [in English].